

Stilteruimte Oostermaas

Een droom wordt werkelijkheid

stilter

664

Colofon

Samenstelling
Jan Cornelis
Marjan Fussel
Loes Maes

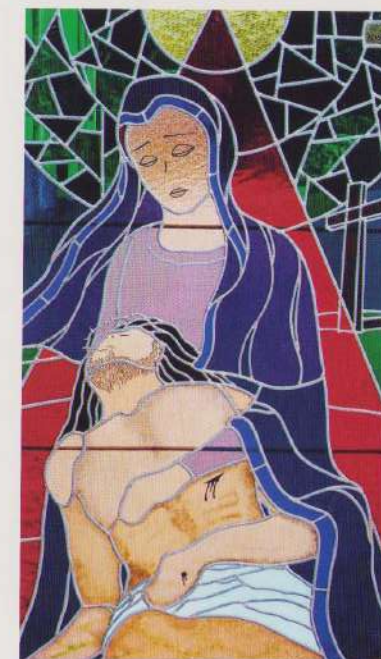
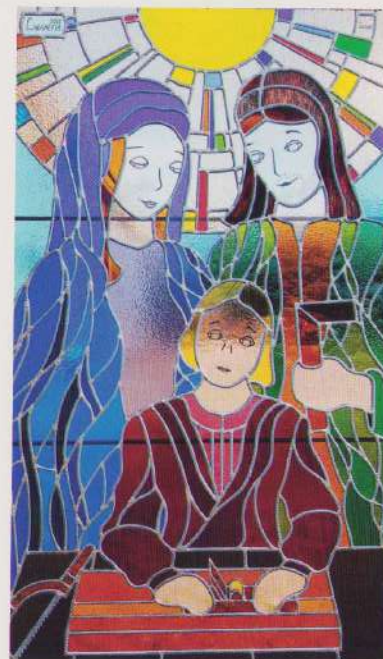
Vormgeving
Joan Raaijmakers

Opdrachtgever
Parochie OLV van Lourdes Maastricht

Maastricht 2019

Parochie Edisonstraat 6224 GK Maastricht

Een droom wordt werkelijkheid

Het heeft wel de nodige jaren geduurd, maar daar staat hij dan toch maar. Een milieuvriendelijk en prieselachtig gebouwtje met een fraai torentje op het dak, voorzien van mooie kleuren. Hiermee is voor de betrokkenen van het eerste uur een lang gekoesterde wens in vervulling gegaan. Inderdaad, de eerste plannen voor een soort "stilteruimte" waren al in de negentiger jaren gesmeed door parochianen, die op het kerkhof een overdekte ruimte misten om er bijvoorbeeld bijeen te komen na een begrafenis of na een zes weken- of jaardienst. Maar ook een plek om even rust te vinden om een verlies van een dierbare te verwerken of te herdenken. Tevens een ruimte waar even geschuild kan worden bij harde wind of regen en waar je een kaarsje kunt branden. Dat is ook een reden dat de nu verwezenlijke ruimte werd opgetrokken ver van de beide ingangen van het kerkhof om deze rust ook te garanderen. Deze Stilteruimte, Dagblad de Limburger noemt het een Troosthuisje, wat ook wij een passende naam vinden, werd op Goede Vrijdag 19 april 2019 in gebruik genomen na de plaatsing van de glas-in-lood ramen.

Stond de initiatiefnemers oorspronkelijk een duidelijke kapel voor ogen -"t Kapelke"-, uiteindelijk is er om meerdere redenen gekozen voor een origineel zevenhoekig houten gebouw gekozen met vier glas-in-lood ramen. Vanaf 2017 werd er gecollecteerd voor zo'n "Kapelke" en werden allerlei activiteiten ontplooid.

Waarom zevenhoekig? Zouden ze de zeven deugden kunnen symboliseren die door Christenen nagestreefd moeten worden? Maar het kan natuurlijk ook de zeven ondeugden voorstellen, die vanzelfsprekend vermeden moeten worden. Maar laten we niet verder gaan met raden. De uitleg zal nog ter sprake komen in volgende bijdragen.

Voor u ligt het verhaal van de bouw van bovengenoemde herdenkingsruimte. Van idee tot en met de verwezenlijking van de droom. Hierin zullen enkele deelnemers aan het project aan het woord komen om te verduidelijken hoe deze ruimte tot stand is gekomen.

Pastor Mattie Jeukens
De Zevenhoek

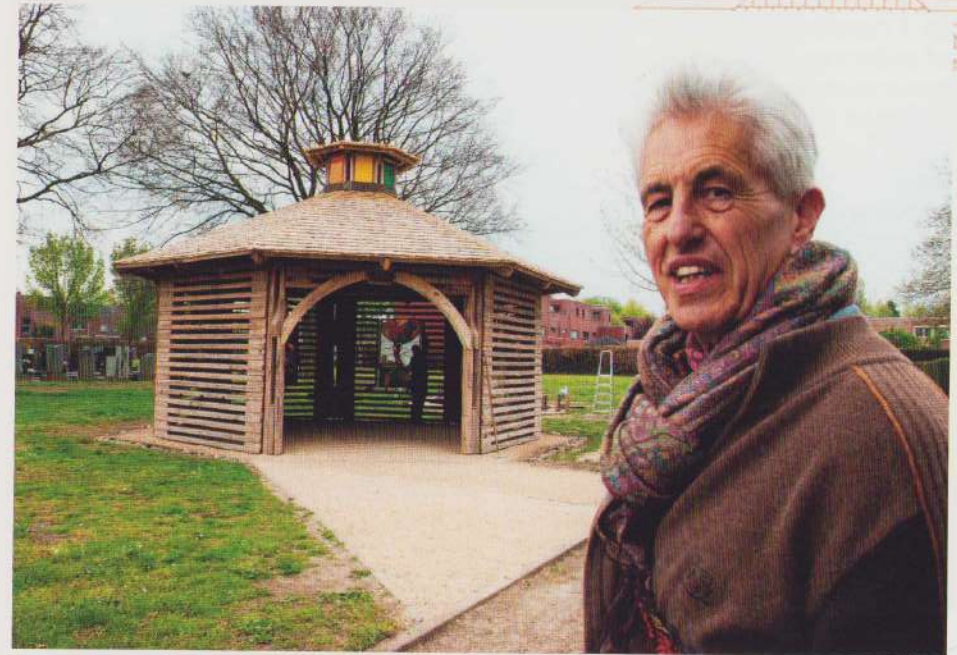
Nog vijf minuten en de vergadering over een eventueel te bouwen kapel of stilteruimte op Oostermaas zou beginnen. De vrijwilligers van het kerkhof, die uiteindelijk voldoende geld bij elkaar hadden gebracht, waren ontevreden. Het duurde hen te lang en ze waren daarom maar alvast begonnen met het opmeten van een altaar van kundersteen. Zij hadden ook al een idee wat het zou kunnen worden. In België kon je mooie serres kopen: d.w.z. 4 palen en glasplaten eromheen en dan was je klaar voor niet te veel geld.

Ondertussen waren er toch ook wel bezwaren gekomen om de kapel te bouwen rondom dat nieuwe altaar, dat midden op het strooiveld was geplaatst. Daar was de as van gecremeerde geliefden uitgestrooid; daar moest je niet te veel overhoop halen. Het voelde niet goed daar te bouwen. Te veel gedoe op een plek die stilte en devotie vroeg.

Er kwam nog een ander idee naar voren. Op de begraafplaats zouden in de toekomst ook galerijgraven geplaatst worden. Kon deze kapel niet beter in het midden staan van de galerijgraven? Tegenover het strooiveld lag een heel veld daarvoor braak. Dáár zou de kapel moeten komen.

Maar wat ga je uiteindelijk bouwen? Een uitgesproken idee waar iedereen enthousiast over werd, was er niet. Wel de hoop dat het misschien iets zou kunnen worden met hergebruik van materialen die vrij zouden komen uit de woningen die gesloopt gingen worden in de Tillystraat, de Mondragonstraat en de Stadhoudersstraat.

Guus van Woningbouwvereniging Servatius was erbij gekomen om mee te denken, en er waren ook anderen, allen met verschillende ideeën.

En toen ging de bel aan de kant van de Edisonstraat. En toen stond daar iemand met een tekening in de hand. En toen vroeg hij of hij mij even kon spreken. En toen vertelde hij dat hij heel snel naar een architect was gegaan om te vragen zijn idee snel uit te werken, nog voordat de vergadering zou beginnen.

En dat was gelukt.

Daar lag voor mij iets wat onmogelijk is en tóch mogelijk is, namelijk de idee van een kapel met de zevenhoek als grondvlak. Uit de cirkel krijg je een vierhoek, een achthoek, maar géén zevenhoek. De droom was om een kapel te maken met het grondpatroon van een zevenhoek.

Waarom een zevenhoek?

omdat het niet kan en toch kan;

omdat zeven een heilig getal is;

omdat je wat krijgt wat niemand heeft;

omdat zeven verwijst naar de zeven Scheppingsdagen;

omdat zeven vier en drie is;

omdat het samen is de vier windrichtingen, omdat het samen met de vier windrichtingen en de drie hoogtes hierbeneden, hier, en hierboven ook weer zeven wordt;

omdat je de zeven deugden hebt ook verdeeld in 4 en 3:
 de 4 kardinale deugden van rechtvaardigheid, standvastigheid,
 wijsheid/voorzichtigheid en matigheid en
 de 3 theologale deugden van geloof, hoop en liefde,
 of anders gezegd: de vier deugden uit de klassieke oudheid van Plato en
 Aristoteles worden samengebracht met de drie christelijke theologale
 deugden van Thomas van Aquino.

Maar dat was nog niet alles.
 Er zou glas-in-lood in moeten komen.
 Er zouden 4 ramen moeten komen met 4 verschillende afbeeldingen.

H. Familie als
 verwijzing naar de
 H. Familieparochie
 van Wyckerveld.

De Hemelvaart,
 omdat je op een
 begraafplaats naar
 de hemel gaat.

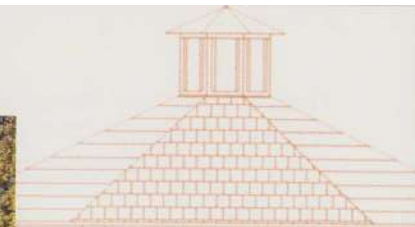
De opstanding van de
 doden, omdat we ooit
 zullen opstaan en
 eeuwig leven.

Pieta, de schoot die
 het leven baarde,
 krijgt het terug in
 symbool van verdriet.

Eerste overleg

Het hoefde weinig overredingskracht.
 Iedereen was meteen om en
 enthousiast over het idee.
 Dát moest het worden, maar wel via
 hergebruik van materialen uit de
 woningen van het Wittevrouwenveld en
 van juist dat deel van de buurt dat
 vroeger behoorde tot de voormalige
 H. Guliëlmusparochie.
 Het is aan woningbouwvereniging
 Servatius, de sloper en de andere
 mensen rond de tafel te danken dat het
 ook daadwerkelijk ervan gekomen is.

Tiny Lexus
Pastoraal overleg
Kerkhof en kapel

Vanaf mijn vroegste jeugd heb ik herinneringen aan begraafplaats Oostermaas. Op zondag, na de kerk, met vader en moeder ernaartoe om het graf van mijn opa te bezoeken en een bloemetje te zetten. Verse in de zomer, kunstbloemen in de winter. Rond Allerheiligen de witte kiezelsteentjes in boodschappentassen mee naar huis nemen en daar schoonmaken in de chloor zodat het graf er met Allerheiligen piekfijn bij lag.

In de loop der jaren werden mijn bezoeken aan het kerkhof talrijker want nagenoeg elk familielid dat overleed, vond zijn laatste rustplaats op Oostermaas. Vanaf het moment dat mijn moeder in 1987 overleed, kom ik er bijna dagelijks. In al die jaren heb ik een kapel niet echt gemist, ik vond troost en rust bij het graf. Mijn vader echter miste een plek voor bezinning en een plek om een kaarsje aan te steken. Daarom vroeg hij aan mij om, na zijn overlijden, een bedrag voor de bouw van een kapel te doneren. Toen hij in 1995 overleed heb ik dan ook geprobeerd om die wens in vervulling te laten gaan. Helaas zag het toenmalige kerkbestuur niets in dit idee en zo raakte het idee voor een kapel uit mijn gedachten tot 2017.

Via het Pastoraal Overleg, waar ik deel van uitmaak, kwam de behoefte aan een kapel op de begraafplaats weer naar voren.

De mannen die op het kerkhof werken, kregen steeds vaker signalen dat bezoekers een plek misten waar ze een kaarsje konden branden. De mannen lieten er geen gras over groeien, richtten een klein comité op en maakten plannen. Om die plannen te realiseren was natuurlijk geld nodig en er moest publiciteit aan het geheel gegeven worden en zo kwamen ze bij mij uit.

Er werd een flyer gemaakt en er werden mogelijke donateurs aangeschreven. Ook op het kerkhof werd geld opgehaald en dat liep meteen lekker. Op het moment dat geld binnen kwam van de donateurs die per brief benaderd waren, kwam er pas echt schot in. Vooral Math Meijers was geëmotioneerd toen tot hem doordrong wat zijn 'bedelactie' al had opgeleverd.

De eerste materialen werden aangeschaft en met Kunrader steen werd alvast een altaar gebouwd. Helaas bleek de plek van dit altaar niet al te gelukkig gekozen, namelijk op het strooiveld. Snel werd besloten om de kapel op een andere plek te bouwen, recht tegenover het strooiveld.

Heel wat ontwerpen passeerden de revue, een bezigheid waar de nodige tijd in ging zitten. Uiteindelijk bleven 2 ontwerpen over waaruit een keuze gemaakt zou worden. Eén daarvan vond ik prachtig, met een glas-in-lood raam in de bovenkant waar dan het zonlicht door kon vallen. Tot mijn verbazing kwam plots toch weer een ander ontwerp op tafel, een 7-hoek, vooral de symboliek van dit ontwerp sprak Mattie erg aan. Ook werd de keuze van het materiaal gewijzigd; er zou gebouwd worden met sloophout van woningen uit het Wittevrouwenveld.

In dit ontwerp was plaats voor 4 glas-in-lood ramen. In het pastoraal overleg werd veel tijd besteed aan het thema voor de ramen. Uiteindelijk kwamen we tot een keuze waar iedereen zich in kon vinden. Ik hoef waarschijnlijk niet uit te leggen dat ik bijna van mijn stoel viel, toen ik per mail vernam dat de sponsor van de ramen van mening was dat er andere thema's op de ramen moesten worden afgebeeld. Op dat moment ben ik afgehaakt, ik had geen zin om nog langer tijd te steken in iets dat om de haverklap weer veranderde.

Goede Vrijdag is de kapel in gebruik genomen. Kunstig gemaakt maar absoluut niet wat ik mij hierbij had voorgesteld en naar mijn mening niet passend bij de sfeer van het kerkhof. Ik vind het meer weg hebben van een uit de kluiten gewassen tuinhuis of skihut, absoluut niet beantwoordend aan het oorspronkelijke plan.

Gelukkig waren anderen enthousiaster en ik hoop dat zij daar datgene vinden waar zij behoefte aan hebben, voor mij is het een gemiste kans.

Servé
Bedenker van de regelmatige zevenhoek
"De 7 sprong"

Daar ik gek ben op wiskundige figuren, die dan allemaal te construeren zijn, stuit ik op de priemgetallen vanaf zeven. Deze zijn niet te construeren en een regelmatige elf, dertien, zeventien, enz. hoek zijn ook niet te construeren.

Op mijn reizen door Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk en België ontdekte ik op de kerkhoven vaak een kapel en wel met vier hoeken, vierhoek langwerpig, rond, soms een zeshoek, bij uitzondering een achthoek, regelmatig en niét regelmatig.

Toen kreeg ik via een bekende de opdracht om een muur te bouwen om een groot landschap. In die muur moest verwerkt worden, een regelmatige driehoek, vierhoek, vijfhoek, zeshoek en een zevenhoek. Het moest een rondgang worden, waarin je tijdens regen kon lopen zonder nat te worden. Dit is niet door gegaan. Geldgebrek.

Ik hoorde van pastoor Jeukens dat hij op Kerkhof Oostermaas een kapel zou willen hebben. Daar was mijn kans om toch de zevenhoek te verwezenlijken. Ik naar mijn architect, die mijn naam nog heel goed kende, toen ik me bekend maakte als de man van de regelmatige zevenhoek. Computertechnisch is alles mogelijk. Ik kreeg de tekening mee en bracht deze meteen naar pastoor Jeukens omdat er die avond een vergadering was over de Kapel. 's Avonds laat belde pastoor Jeukens mij om 23.30 uur op, dat ik het bestuur van de parochie gek had gemaakt.

Hij begon op te noemen: zeven kleuren van de regenboog
zeven dagen van de week
zeven sacramenten
zeven deugden.....enz.

Een héél boekwerk met het getal zeven, kinderliedjes en versjes met het getal zeven inclusief.

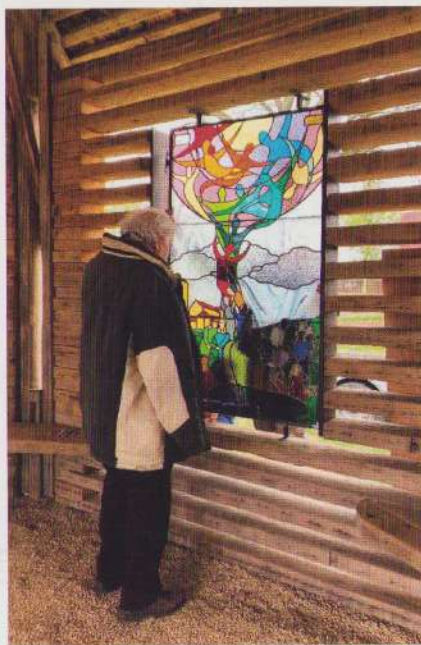
Waar komt het getal zeven vandaan?

De zeven komt uit de natuur en wel van de schijngehalte van de maan. Zeven dagen tot eerste kwartier, zeven dagen tot volle maan, zeven dagen tot laatste kwartier en zeven dagen tot nieuwe maan. In de bijbel wordt het getal zeven 500 keer genoemd.

Dan de ramen. Pastoor Jeukens wilde overall Maria ramen. Ik vroeg aan hem of hij Maria van Lourdes jaloers wilde maken op Maria van Fatima, op Maria van Den Bosch, op Maria van Scherpenheuvel enz.

Het is één en dezelfde Maria. Het Kerkhof Oostermaas is van heel Maastricht en niet alleen van Wittevrouwenveld en Wijckerpoort. Daarom dus de Piëta en de Heilige Familie, vervolgens van alle mensen die begraven worden en van alle mensen bij het laatste oordeel (geschonken door de kerkhof bezoekers).

Het tot stand komen van de vier ramen heeft mijn zus en mij veel tijd gekost. Mijn zus was verantwoordelijk voor de keuze van de kleuren en ik voor de uitdrukking op de gezichten.

Elke dinsdag van 09.30 tot 11.00 uur werd er gepraat over het ontwerp, waarmee de heer Lievens in zijn atelier bezig was, gedurende 3 à 4 maanden. Maria moest lief en bezorgd kijken, zoals dat bij je eigen moeder is als ze haar kind verliest. Ik was niet direct tevreden met het ontwerp van de heer Lievens. Het uiteindelijke resultaat is toch prachtig. Prima werk van de heer Lievens.

Geniet van de kapel, steek een kaarsje op en bid voor uw geliefden.

Loes

Ondersteuner van het bouwproces

Eindelijk knopen doorgehakt

Begin 2018 waren de plannen voor het bouwen van een zevenzijdige Mariakapel op de begraafplaats Oostermaas zover gevorderd dat ze gepresenteerd konden worden. Dat gebeurde op 8 maart. De partners die uitgenodigd waren voor dit overleg waren de bedenker van de zevenhoek, de architect, de projectleider van Woningbouwvereniging Servatius, de beheerder van de begraafplaats, de eigenaar van het sloopbedrijf, de projectbegeleider en de projectondersteuner. Om het hele traject in beeld vast te leggen werd een amateurfotograaf gevraagd om deze taak op zich te nemen (*foto rechts*).

Pastor Mattie Jeukens presenteerde het project. Hij kreeg de volle verantwoordelijkheid voor de geldstromen. Iedereen stemde in met het plan en alle partners wilden zich inzetten voor het welslagen van het project. Afspraken werden gemaakt en de taken verdeeld.

Buiten het praktische bouwen moesten allereerst de nodige vergunningen worden aangevraagd. De projectleiders en de architect gingen hiermee aan de slag. De sponsor van de vier glas-in-lood ramen ging op zoek naar een glaskunstenaar die de ontwerpen wilde maken en deze ook kon uitvoeren. Het werden motieven die te maken hebben met het sterven, maar ook met een leven na de dood.

Eén van de voorwaarden van de projectleider was dat de kapel zou worden gebouwd met "her" te gebruiken materiaal van te slopen huizen in het Wittevrouwenveld, met name de Tillystraat, in het kader van Circulaire Economie in de bouw. Hierdoor kon op een ludieke manier aan een milieuprestatie worden gewerkt.

Woningbouwvereniging Servatius zag hierin een uitdaging en droeg verantwoording voor het zorgvuldig slopen van de huizen. Ook sloopbedrijf Heezen droeg graag een steentje bij en zorgde ervoor dat het door de projectleiders goedgekeurde materiaal op de begraafplaats werd afgeleverd.

De tweede voorwaarde was dat enkele jongeren uit de wijk een leerwerkplek werd aangeboden. Hiervoor werd contact opgenomen met de praktijkbegeleiders van Voortgezet Speciaal Onderwijs Don Bosco, met de vraag om een aantal jongeren uit het Wittevrouwenveld te selecteren die op de bouwplaats mee konden werken en daarbij, een leerervaring opdoen. Bovendien konden ze hiermee ook iets positiefs bijdragen aan hun eigen buurt.

Een drietal enthousiaste jongens, die graag wilden meewerken, kwam hiervoor in aanmerking. Na de zomervakantie zou hun stageperiode beginnen. Hun inzet bestond vooral uit het spijker- en ijzervrij maken van alle balken. Een hels karwei dat uiteindelijk lukte, voordat hun stageperiode van 8 weken erop zat.

Als laatste voorwaarde was gesteld dat dit omvangrijke project alleen door meerdere "bouwers met hout" uitgevoerd zou worden. Er werd nog een ervaringsdeskundige aan het team toegevoegd. Samen droegen zij de zorg voor de bouw en voor de begeleiding van de jongens tijdens hun stageperiode, zodat die trots konden zijn op hun bijdrage aan de bouw van het "Troosthuisje".

Albert Gijselaers,
Architect

Een zevenhoekige kapel gebouwd met afvalhout.

In 1974 deed ik als student mee aan een onderzoek naar de renovatiemogelijkheden van een aantal woningen rond het Hofmeiersplein in Oostermaas. Helaas zijn deze karakteristieke woningen met trapgevels toch afgebroken. Toeval of niet; ik was blij verrast dat ik in juli van het vorig jaar werd benaderd door de heer Servé Fraats om mee te werken aan een ontwerp voor de kapel op de begraafplaats Oostermaas. Het zou volgens hem bij voorkeur een zevenhoekig gebouw moeten worden. Waarom een zevenhoek? Zeven blijkt een mystiek getal te zijn, dat in veel oude religies voorkomt. Een ander uitgangspunt voor het ontwerp zou het hergebruik van materialen moeten zijn van een aantal in de wijk te slopen woningen. Dit laatste uitgangspunt diende een tweeledig doel, namelijk kostenbesparing en duurzaamheid. Door het hergebruik van materialen wordt er immers bespaard op grondstoffen en energie.

Om de concrete uitwerking te realiseren werd een ontwerpteam samengesteld bestaande uit: Pastoor Jeukens, coördinator Loes Maes, kunstenaar Gertje Dormans, architect Albert Gijselaers en Marjan Fussel voor de fotografische verslaglegging.

Uit de te slopen woningen kwam vooral veel balkhout vrij, afkomstig van vloeren en daken. De woningstichting St. Servatius was bereid deze materialen kosteloos ter beschikking te stellen. Vanwege de eenheid van materialen werd er gekozen voor een open stapeling van balkhout voor de wanden en de afdekking van het dak met kastanje houten leien. De wanden zijn transparant licht grijs gebeitst; de dakleien zullen zelf op natuurlijke wijze vergrijzen. De openingen in de wanden zijn voorzien van prachtige glas-in-lood ramen van glastelier Dieter Lievens. Tijdens de uitvoering van het werk was ik vooral blij verrast vanwege het feit dat de dames uit de groep niet te beroerd waren om de handen uit de mouwen te steken. Zagen, schuren, beitsen; het leek hun op het lijf te zijn geschreven.

Het resultaat mag er zijn! Een respectvolle stilteruimte op een mooie plek op de begraafplaats in Oostermaas. Zeker, gezien mijn studieachtergrond, was het voor mij een eer om aan dit project mee te mogen werken.

Gertje Dormans*
 Kunstenaar met hergebruik als missie
 Het bouwproject van een alleskunner en doorbijter

Wie mag er anno 2018 nog een kapel bouwen?
 Dat heb ik toch maar mooi mogen doen en ik heb ervan genoten.

Tijdens mijn deelname aan de door Mattie georganiseerde pelgrimswandeling van 2017 naar Assisi, hoorde ik van hem over plannen om een kapel te bouwen op de begraafplaats Oostermaas die gelegen is in zijn parochie. In september/oktober van datzelfde jaar heb ik meegebouwd aan een houten huis in Almere. Daar kwam mijn liefde voor het bouwen met hout terug. Toen rees bij mij de vraag of Mattie en de initiatiefnemers ook al een bouwer hadden die hun plannen kon verwezenlijken. Toen ik hem daar later naar vroeg was het antwoord: "Nee nog niet". Vervolgens heb ik een aantal weken nagedacht en begin december ben ik naar hem teruggegaan met het aanbod projectleider van de daadwerkelijke bouw te worden. En wel op volstrekt vrijwillige basis.

Ik had 3 voorwaarden gesteld:

- Het streven naar maximaal hergebruik van de bouwmaterialen.
- Het betrekken bij de bouw van jongeren uit de buurt.
- Mijn trouwe bouwkompaan Martin uit Amsterdam gaat met mij de verantwoordelijkheid delen.

Mijn aanbod heeft Mattie volledig omarmd; en na een aantal kennismakingsgesprekken vond op 8 maart 2018 de eerste bijeenkomst plaats met alle betrokken partijen.

Vanaf dat moment zat ik op de projectleidersstoel.....

Toen werden twee dingen duidelijk: het moest een zevenhoekig gebouw worden en er moesten 4 glas-in-lood ramen in. De zoektocht naar materiaal en jongeren bracht ons op vele plekken. Van de Kundersteengroeve in Kunrade naar de ecologische bouwmarkt in Genk. Van de Stichting jeugdzorg St Joseph in Cadier en Keer naar de VSO Don Bosco. En naar de Tillystraat natuurlijk. Na grondig onderzoek voordat de sloop van de huizen begon bleek dat alleen de vloerbalken van de verdiepingsvloeren bruikbaar waren voor de bouw van de kapel.

Om tot een juiste vorm te komen heb ik een maquette gemaakt. Die vervolgens twee of drie keer is aangepast om uiteindelijk tot een (soort) definitief ontwerp te komen. De architect heeft op basis hiervan en de gesprekken die we samen gevoerd hebben de bouwaanvraag ingediend. Dat de Welstandscommissie zeer te spreken was over de sociaal-maatschappelijke en duurzame aanpak van dit project was een mooie opsteker.

De plek waar hij nu staat, is door Mattie in samenwerking met Loes bepaald aan de hand van de stand van de zon en zodanig dat de ingang goed gesitueerd tegenover het altaar op het strooiveld gericht is. In de zomer van 2018 zijn de piketpaaltjes de grond in gegaan en zijn we met de fundering en het grondwerk gestart. Eind augustus zijn we samen met de jongens aan de bouw begonnen. Twee vrachtwagenladingen balken zijn uit de woningen aan de Tillystraat op de bouwplaats terecht gekomen.

Uiteindelijk zijn er 240 stuks schoongemaakt, geschuurd, gebeitst en op maat gezaagd. Wat een hels karwei, dat nooit was gelukt zonder de jongens en de vele vrijwilligers die altijd bereid waren een handje toe te steken. Over die vrijwilligers wil ik nog wel wat zeggen: het waren voornamelijk vrouwen. Dat leverde veel commentaar op van de "opzichters" die zo goed als dagelijks op de begraafplaats aanwezig waren. Niet toevallig allemaal mannen..... Uiteindelijk heeft dat wel respect afgedwongen, want er werd gewoon heel hard gewerkt en het resultaat groeide met de dag/week/maand.

Tijdens het bouwen, is met een steeds voortschrijdend inzicht de definitieve vorm ontstaan. Voor alle dagelijkse beslissingen hadden we het vertrouwen van Mattie gekregen en daar ben ik erg dankbaar voor. Want dat geeft naast veel vrijheid ook alle ruimte om door te kunnen werken. Een aantal keren hebben we het kapelcomité erbij gehaald om gezichtsbepalende besluiten gezamenlijk te nemen. De architect werd zoveel mogelijk op de hoogte gehouden over de constructieve besluiten. Vaak gebeurde dat laatste pas achteraf. Dat moet af en toe voor hem ook frustrerend geweest zijn, maar hij heeft zich nooit beklaagd. Chapeau!

**Gertje is geen onbekende in het Wittevrouwenveldse. Zij ontwierp zitbanken aan de Groene Loper die gemaakt zijn van sloopmateriaal uit de flats langs de A2. Daarvoor heeft zij jarenlange ervaring opgedaan als aannemer in de bouw voordat ze zich als kunstenaar liet gelden. Zij is zelf ook wijkbewoonster.*

Martin van Leusden

Ergens in het vroege voorjaar van 2018 vertelde Gertje mij over de plannen van de te bouwen kapel/stilteruimte, met de wens dit project in samenwerking met mij te doen. Ik heb meerdere bijzondere bouwprojecten met haar gedaan in het verleden, waarbij we niet over gebaande paden liepen wat betreft bouwwijze en materiaalgebruik.

De liefde voor het werken met doorleefd materiaal met een gratis verhaal delen wij. Een hoge mate van kunnen improviseren tijdens een bouwproject is hier onlosmakelijk mee verbonden. Bouwmateriaal wat mede de architectuur gaandeweg gaat bepalen, en een gedeelde wens om het bouwwerk te kunnen lezen. Praktisch betekent dat, geen constructie verstoppert maar alles zichtbaar, zowel binnen- en buitenkant van het bouwwerk. De opdracht die we ons zelf gesteld hebben, is te werken met oude onbehandelde balken, geen houtverbindingen op vochtgevoelige plaatsen en een open structuur waardoor het hout nat mag worden maar vervolgens weer droog kan worden door de wind die overal doorheen kan spelen. "Der Wind hat mir ein Lied erzält".

Na enige aarzeling (de plannen zijn dan nog te vaag), ontmoette ik alle betrokkenen op 19 maart, waar spijkers met koppen geslagen werden en ik me overgaf aan dit aanstekelijke project.

Een speerpunt is het zoeken naar de praktisch nodige hulp, die vinden we in de buurt, drie jonge mannen die hun stage bij ons gaan invullen. De eerste ontmoeting was op hun school, waar ik me voorstelde en vertelde hoe het voor mij was toen ik die leeftijd had. Vervolgens een uitleg over hoe je op verschillende manieren op je duim kunt slaan en wat dit te maken heeft met de juiste of verkeerde klauwhamer. Op school spreekt men altijd met twee woorden, iets wat ik niet zo vind passen in de beoogde samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid naar elkaar toe, maar goed 's lands wijs 's lands eer, noem ik ze vanaf dat moment ook maar meneer....

Voordat we konden starten in de maand mei en dan werken tot hun vakantie, die begin Juli zou starten, kwam er een kink in de kabel vanwege de vondst van asbest in de te slopen huizen waardoor het materiaal dus nog niet geleverd kon worden. Na overleg hebben we besloten de bouwperiode te laten beginnen in Augustus, na de vakantie van de heren.

Genoeg tijd om voor te bereiden, grondwerk, werkplek inrichten, etc. Jammer dat ze dit aspect niet volledig mee konden maken maar er blijft genoeg te doen. Het ijzervrij maken van al het balkhout heeft wel de 8 weken stage gekost en ondertussen maar met plezier blijven komen met veel inzet van hun kant.

Besef wel dat er dan nog niets te zien is, van nog niet een beetje eindresultaat, dus als je een kleine 300 balken ontdoet van tientallen kilo's oud ijzer, de moedeloosheid wel eens toeslaat.

Het werken op deze begraafplaats was voor mij de eerste keer op zo'n plek en ontroerend te zien dat er dagelijks bezoek komt voor de rustende dierbaren. Ook voor de jongens, "meneer Martin, mevrouw Gertje, mag ik even naar m'n Opa toe", als het werk even moest stoppen.

Het was heet die augustus/september en oktober terwijl de bouw vorderde. De ochtenden konden wel flink koud zijn. Gelukkig hadden we een tuinhaard bemachtigd en genoeg brandhout van de balkkoppen om ons warm te houden tijdens het samenkomen.

Teleurgesteld en een beetje oprecht boos waren de heren toen hun stageperiode erop zat en ze niet verder mee konden werken. Ik heb ze bedankt voor het compliment, want als ze niet boos zouden zijn, maar blij dat ze ervan af waren, dan hadden wij het niet goed gedaan. Vertrouwen heb ik gekregen van deze jongens en hun betrokken families. Dat er met respect om gegaan wordt, tot in de verre toekomst, voor deze mooie maar kwetsbare kapel.

Meneer Jeffrey, Meneer Mickey, Meneer Jackson, mijn dank is groot en hoop jullie te treffen in de Kapel.

Vrijwilligers over hun bijdrage aan de bouw

Marjan

Terugkijkend op de periode dat ik als vrijwilliger meewerkte aan de Stilteruimte op het kerkhof kan ik zeggen dat het een mooie tijd was. Als tochtgenoot (wandeltochten o.a. naar Assisi met Pastor Mattie Jeukens) hoorde ik van dit project. Mensen uit het Wittevrouwenveld hadden geld verzameld vanuit hun behoefte aan een dergelijke ruimte.

Het concept sprak me erg aan.

Het bouw materiaal zou komen uit de sloop van huizen in de wijk en verder konden jongeren, ook weer uit de wijk, hieraan meewerken. Ze hadden dierbaren op dit kerkhof liggen en dat zou extra motiverend kunnen werken. Dat maakte de cirkel rond. Vanuit de Wijk.... vóór de Wijk. De goede organisatie zorgde ervoor dat duidelijk was wat te doen. Mijn taak was het schuren en beitsen van de balken en helpen waar nodig, naast het fotograferen van het hele proces.

Zwaar waren ze die balken. De eerste dag was ik overmoedig en sjouwde ik vele balken alleen. Ik kreeg de dag erna meteen de rekening gepresenteerd.

De samenwerking verliep harmonieus. De jongeren hadden eerst de spijkers en ander ijzerwerk uit de balken gehaald. Dat was geen gemakkelijke klus. Een mede vrijwilliger schuurde de grove balken als eerste en daarna was het aan mij om het fijne schuurwerk te doen (met een gehoorbeschermer op die alle geluid weg nam, heerlijk...) Vervolgens kon het beitsen beginnen. Kijkend naar het resultaat en wetend dat alle balken vele malen door diverse handen zijn gegaan besef ik hoe mooi dat eigenlijk is. Het samenwerken aan dit project, met al die stille getuigen om me heen, maakte grote indruk op me.

Loes

Een niet te evenaren avontuur

Enkele maanden na een wandeling in Italië, waar ik kennis maakte met Gertje, vroeg ze mij of ik haar wilde ondersteunen bij het bouwen van een "kapel". In een opwelling zei ik ja omdat me de uitgangspunten aanspraken en omdat het begeleiden van een bouwproject me een hele uitdaging leek.

Zoiets had ik nog nooit gedaan. Samenwerken met mensen die werkzaam zijn in verschillende beroepsgroepen, een mooie ervaring toch? Maar hoe doe je dat en wat is er allemaal voor nodig? Daar ben ik de afgelopen maanden druk mee geweest. Vooral veel vragen vooraf. Wat wordt van je verwacht, wanneer is je hulp nodig en welke vaardigheden kun je bijdragen? De antwoorden volgden in rap tempo.

Het werd een rollercoaster van plannen, doen, checken en bijstellen. Met andere woorden goed nadenken, actie ondernemen, ons plan volgen en durven bijsturen. Wat vooral belangrijk bleek, was het bewaken van het idee, de communicatie met alle betrokkenen en het in de gaten houden van de begroting. Een hele klus met zóveel creatieve geesten om je heen. Niet alles is vlekkeloos verlopen maar ik ben heel wat ervaringen rijker en trots op het resultaat. Een "stilteruimte/troosthuisje" van hergebruikt materiaal met als basis een zevenhoek, vier prachtige glas-in-lood ramen en een angelustoren in de kleuren van de vredesvlag. Hoe mooi is dat!

Tonny

Tijdens mijn vakanties in grote steden zoek ik altijd de stilte van een kerkhof op om even de drukte te ontvluchten. Meestal staan er monumentale bomen en struiken en verrassende wilde planten. Dus toen ik gevraagd werd om mee te helpen aan de kapel, hoefde ik niet lang na te denken. Vooral het hergebruik van de materialen sprak me erg aan. Hoewel ik slechts een kleine bijdrage met schuren heb kunnen leveren denk ik met plezier aan de werkzaamheden terug.

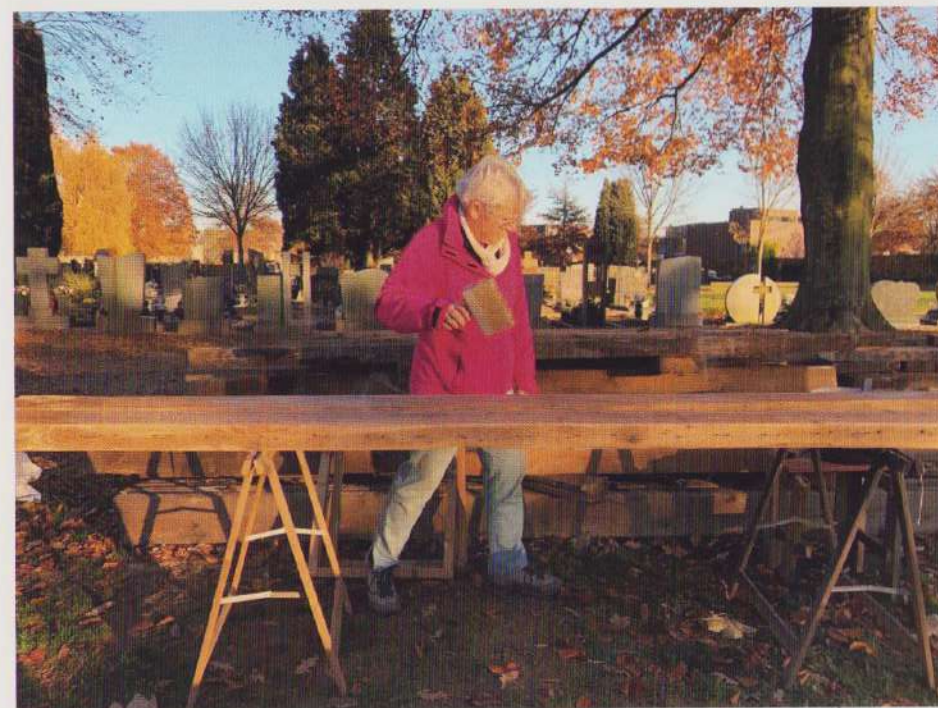
Samen met anderen aan een project werken geeft veel voldoening. Hopelijk zullen velen deze stilteplek opzoeken en zal de kapel gespaard blijven van vandalisme.

Julia
Stilte

Afgelopen zomer (2018) nam ik deel aan een van de tochten van Mattie Jeukens. "Onze wandelpastoor"! De tocht ging van Bologna naar Florence de zogenaamde Godenweg. Wat een tocht, je kwam er alles tegen en niet in de laatste plaats jezelf. Het was in Nederland warm dus in Italië op datzelfde moment nog effe warmer. Maar wel weer een avontuur.

Onder de deelnemers was ook iemand die zich, naar wij in de loop van onze kennismaking ontdekten, bezighield met het bouwen van een stilteruimte op de begraafplaats Oostermaas. Apart dacht ik.

Weer terug thuis, na een overigens prachtige tocht, ben ik maar eens op onderzoek uit gegaan naar die stilteruimte. Wat ik aantrof was een bouwplaats op een stuk grasveld van de begraafplaats waar merendeels met vrouwenkracht een bouwwerk tot stand werd gebracht. De architectuur en speelsheid hiervan sprak mij aan. Hoewel er ten tijde van mijn eerste bezoek nog bijna niets gerealiseerd was. Gezien het weer, de overige (deelnemers/ bouwers) vrijwilligers en de aanleiding leek het mij een uitdaging ook een handje te helpen.

En toen was ik wel een beetje verkocht. Het bleek een gezellig samenzijn waarbij voornamelijk schuuractiviteiten van het oude bouw materiaal werden verricht. Letterlijk iedere centimeter van de oude balken kreeg een opfrisbeurt om weer klaar te zijn voor een nieuw bestaan in de stilteruimte. De mooie herfst heeft ons zeker geholpen om voor de winter al een heel eind te bouwen.

De belangstelling en betrokkenheid van omwonenden die lopend, op fiets, scooter of scootmobiel een kijkje kwamen nemen, was iedere keer weer verrassend.

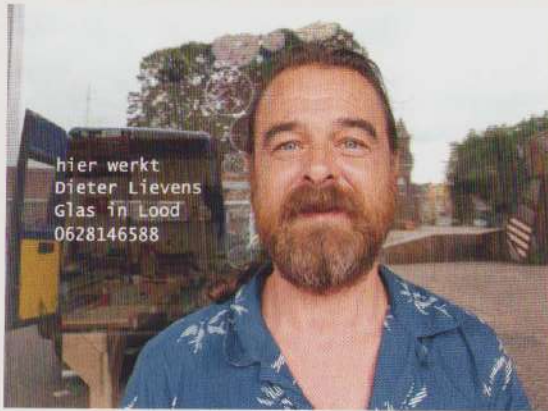

Ik hoop dat het gebouw een fijne inspirerende ruimte mag worden voor alle mensen die daar behoefte aan hebben.

De bouwers, waartoe ik mezelf dan ook maar een beetje toe reken, hebben er met hart en ziel aan gewerkt, dat moet toch voelbaar worden!

Dank medebouwers voor deze fijne ervaring!

Pastor Mattie Jeukens

De volgorde van de glas-in-lood ramen, het waarom

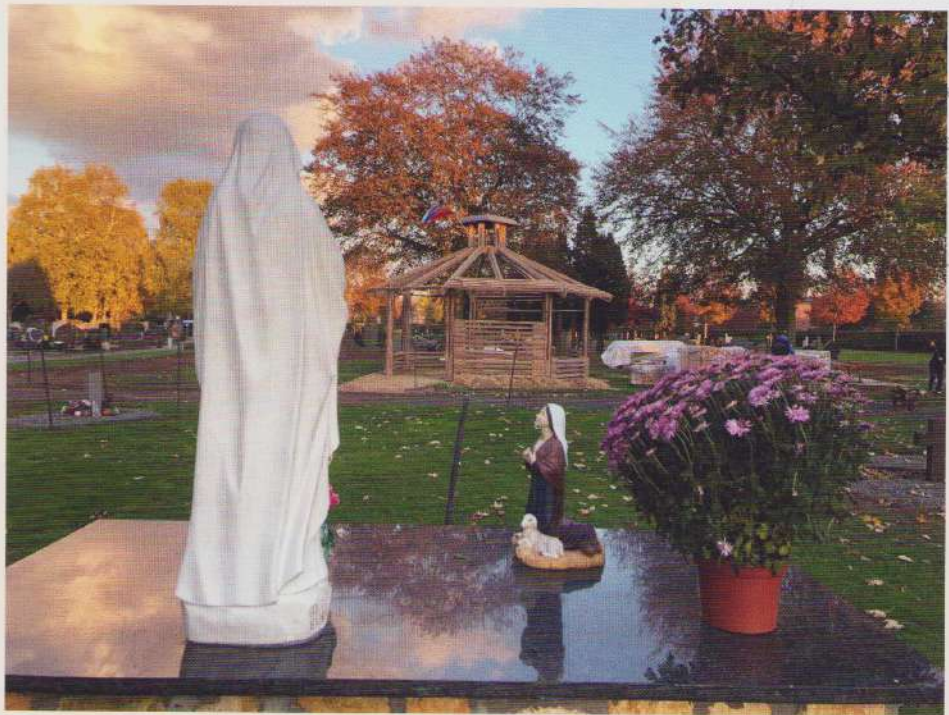
Het raam met de afbeelding van de heilige familie zie je helemaal links. Daar waar de zon in de ochtend opkomt. Een gezin met een kind daar begint de levenscyclus. Het is de ochtend van het leven.

Helemaal rechts zie je de piëta omdat dit raam de avondzon nodig heeft. De piëta verwijst naar de dood en de avond van het leven.

Tussen de heilige familie en de piëta, de ochtend en de avond van het leven voltrekt zich het leven zelf met de droom van de Hemelvaart en de uiteindelijk opstanding van alle zielen. Vandaar dat je de ramen met de Hemelvaart met daarnaast de verrijzenis in het midden ziet.

Die ramen hebben iets gemeenschappelijks en horen daarom naast elkaar, precies in deze volgorde.

servatius.
thuis.

just-joan

